

Теоретичні проблеми

дослідження злочинності (на прикладі праць М. М. Гернета)

К. Б. Кіндюк

аспірантка кафедри теорії держави та права
Національного університету «Одеська юридична
академія»

У статті розглянуті характерні риси методів, використаних М. М. Гернетом у дослідженнях кримінального права, до яких відносяться: індуктивний, дедуктивний, логіки, позитивний, спостереження. Показано застосування вченим діалектичного методу та історичного підходу, які дозволили розглянути злочинність як соціальне явище, пов'язане з конкретними причинами та історичними умовами.

Ключові слова: кримінальне право, злочинність, М. М. Гернет, методологія, соціологічні чинники, історичний підхід.

Актуальність теми дослідження пов'язана з двома причинами. По-перше – необхідність боротьби зі злочинністю потребує поглибленого вивчення її гносеології, факторів та причин появи. У вирішенні цього питання суттєву допомогу можуть надати дослідження в сфері методології юридичної науки, яка розкриває природу, сутність та закономірності правових явищ і процесів. По-друге, як вказує сучасна зарубіжна

дослідниця В. І. Бочкарьова, з сер. XIX ст. юристи, філософи, фахівці з інших наук активно розробляли питання соціології злочинності, застосовуючи різні методологічні принципи, філософські підходи, логічні прийоми та методи [1, с. 41]. Завдяки появі нових ідей та досягнень учених були створені умови для подальшого розвитку теоретико-методологічних основ соціології кримінального права. Серед цих науковців значне місце посідав відомий юрист, док-

тор юридичних наук, проф. кафедри кримінального права Московського університету М. М. Гернет (1874-1953 рр.). Цей талановитий вчений із золотою медаллю закінчив юридичний факультет Московського університету, він відрізнявся глибоким знанням класичної юриспруденції, філософії, логіки. З цієї причини практично всі монографії М. М. Гернета мали розділ, присвячений методології досліджень, яку вчений трактував як вчення про структуру, логічну організацію, засоби та форми пізнання.

Аналіз публікацій показує, що методологія наукових пошуків, використана М. М. Гернетом при дослідженні злочинності, є темою, якої рідко торкалися науковці. Фрагментарно це питання розглядалося в працях І. І. Карпця, А. А. Гершензона, М. Д. Шаргородського, В. І. Бочкарьової, П. А. Філіппова. При цьому відсутні роботи, які були повністю присвячені методології досліджень кримінального права, використані М. М. Гернетом, тому ця проблема потребує свого подальшого вивчення.

Метою нашої статті є розгляд теоретичних та практичних питань методології юридичної науки, використаної М. М. Гернетом при дослідженні соціології кримінального права.

Викладення матеріалів дослідження необхідно розпочати з того, що в часи проведення М. М. Гернетом наукових розробок методологія юридичної науки та кримінального права переживала час свого піднесення. У другій половині XIX ст. в цій сфері починається широке використання діалектики Г. В. Ф. Гегеля як методу розв'язання суперечностей за допомогою законів та категорій. Одночасно з цим юридична наука почала зазнавати впливу вчених соціологів, що досліджували соціальну природу злочину, пов'язуючи його з мораллю, психічним станом, умовами життя.

У дореволюційній Росії соціологічний підхід розроблявся відомим юристом Н. С. Таганцевим, який скептично ставився до юридичної догматики та класичної юриспруденції. При цьому вчений вважав неможливим об'єднання в «одне ціле» методів дослідження юриста і соціолога, оскільки юрист повинен вивчати особу злочинця, обставини скоєння злочину для визначення вини і міри відповідальності [2, с. 22]. У свою чергу, соціологи розглядають злочинність як «продукт негараздів» політичного і соціального ладу. Н. С. Таганцев прийшов до висновку про необхідність перенесення «центру ваги» провини зі злочинця на суспільство, яке створило умови для скоєння злочину. Вчений вважав необхідним застосування різних методів дослідження злочинності окремо для класичної науки кримінального права та соціологічного напрямку. Наукові погляди Н. С. Таганцева вплинули на методологію досліджень правових явищ, використаних М. М. Гернетом, але молодий вчений вважав необхідним внести до них доповнення, пов'язані із дослідженнями в сфері соціології, антропології, психології та інших суміжних дисциплін [2, с. 24].

Розгляд наукових підходів вченого показує, що М. М. Гернет був прихильником позитивістської методології, яка базувалася на розкритті причинного зв'язку між суспільними явищами та визначенням законів, їх прояву та розвитку. При цьому, слід зауважити, що у той період метод означав «правильний порядок», без якого неможливо будь-чому навчити і про будь-яку річ винести правильне судження, а у правовому аспекті метод розглядався на підставі твердження Цицерона як спосіб «звести право на рівень мистецтва».

Ці обставини вплинули на підготовку М. М. Гернетом у 1906 р. монографії, присвяченої дослідженню взаємозв'язку права і соціології на підставі вивчення особливостей конкретних злочинів, причин

їх скоєння, історичної динаміки [2]. З метою вирішення цього питання використав значну кількість наукового пізнання, які давалися в низці своїх монографій. М. М. Гернет користувався методами наукового пізнання, які мали у той історичний період назви, а деякі з них не мали назви з політичних причин. Однак діалектичний метод та його матеріалістичної діалектичної класиками марксизму. В той час марксизм не був офіційною методологією, але цензори не дозволяли друкування праць, пов'язаних з марксистською ідеологією. Тому, методологію, використану Гернетом, слід розділити на частину, яка є неясною, та неясну, зміст якої треба вважати чого доробку вченого.

У своїй роботі «Соціологія злочинності» М. М. Гернетом п'яти методів: логічного, індуктивного, позитивного, діалектичного та іншого. В теперішній час ці методи мувалися в загальнонауковій методології, проте на початок XX ст. вони були лінійною сукупністю підходів до процедур пізнання правових явищ. Перший з них – логічний метод законів і прийомів, який використовували науковці, «правильна думка М. М. Гернета, в той час передбачається тільки логічне і точне викладення, а не те, що має важливе значення для науки [2, с. 5-6].

Згідно із сучасною методологією основних прийомів логіки – аналіз і синтез, індукція і дедукція, класифікація та інше. Науковці використовували ці методи протягом багатьох століть, тоді був основним, ку-

їх скоєння, історичної динаміки їх прояву [2]. З метою вирішення цього завдання вчений використав значну кількість методів наукового пізнання, які докладно виклав в низці своїх монографій та статей. Також М. М. Гернет користувався іншими способами наукового пізнання, що не отримали у той історичний період своєї чіткої назви, а деякі з них не могли бути вказані з політичних причин. Одним з них був діалектичний метод та його варіант у вигляді матеріалістичної діалектики, розробленої класиками марксизму. В Російській імперії марксизм не був офіційно забороненою ідеологією, але цензори не надавали дозволу на друкування праць, пов'язаних з марксистською ідеологією. Виходячи з цього, методологію, використану М. М. Гернетом, слід розділити на дві частини: явну та неявну, зміст якої треба вивести з творчого доробку вченого.

У своїй роботі «Соціальні фактори злочинності» М. М. Гернет розглядає зміст п'яти методів: логічного, індуктивного, дедуктивного, позитивного та спостереження. В теперішній час ці методи трансформувались в загальнонаукові та спеціальні, проте на початок ХХ ст. ця система була цілісною сукупністю підходів, способів і процедур пізнання правових явищ.

Перший з них – логічний, є сукупністю законів і прийомів, як зазначали тодішні науковці, «правильного мислення». На думку М. М. Гернета, в рамках такого методу передбачається послідовне, переконливе і точне викладення позицій науковця, що має важливе значення для юридичної науки [2, с. 5-6].

Згідно із сучасною гносеологією серед основних прийомів логічного методу є аналіз і синтез, індукція і дедукція, узагальнення, класифікація та ін. На початку ХХ ст. науковці використовували іншу класифікацію методів наукового дослідження, але протягом багатьох століть логічний метод був основним, курс логіки був важли-

вим атрибутом отримання освіти в гімназіях, ліцеях, університетах, де в якості підручника використовувалася «Система логіки» видатного англійського науковця Дж. Ст. Мілля, видана у 1899 р. За допомогою цієї науки проходила підготовка змісту та конструкції нормативно-правового акта, будувалася схема логічних умовиводів, яка лежала в його основі.

Що стосується кримінального права, логічний метод дозволяє розкрити об'єктивні закони та відтворити генезу такого складного явища, як злочинність. Прикладом застосування цього методу М. М. Гернет розглядає дослідження видатного італійського вченого Ч. Б. Беккарія (1738–1794 рр.). За допомогою логічних міркувань цей науковець доводив безглуздість застосування жорстоких заходів покарання, тортур, вимагав скасування смертної кари та обмеження судового беззаконня. Ч. Беккарія вніс значний вклад у розвиток кримінального права, оскільки за допомогою логічних міркувань довів положення стосовно необхідності попередження злочину за допомогою змін у суспільному устрої держави. При цьому необхідно відзначити інтерес М. М. Гернета до наукових досліджень Ч. Беккарія, який знайшов вираз у наявності значної кількості посилань на його праці в багатьох розділах монографії вченого.

Важливу роль у дослідженні факторів злочинності, на думку М. М. Гернета, відіграє індуктивний метод, запропонований Ф. Беконом, бароном Веруламським (1561–1626 рр.). Використання цього засобу пізнання ґрунтується на положенні, при якому науковець від окремих фактів переходить до виділення принципів, теорій, встановлення закономірностей розвитку правових явищ. Кількісний рівень дозволив виділити серед багатьох факторів злочинності ті, які мають найбільш значний вплив на її рівень. Практичне застосування цього методу дозволило М. М. Гернету

використати його в розділі 4 монографії [2, с. 77] при дослідженні співвідношення між кількістю злочинів і такими факторами, як вік, стать, сімейний стан, спадковість, раса, фізичний стан, бідність, ціна на хліб, майнове становище.

Метод індукції використовувався М. М. Гернетом на кількісному рівні з метою узагальнення емпіричних закономірностей, а також на якісному, тобто обґрунтування деяких положень на теоретичному рівні мислення. Стосовно сутності злочину вчений прийшов до висновку щодо трактовки цього явища як природного стану або соціальної закономірності функціонування суспільства.

Протилежним індуктивному є дедуктивний метод, згідно з яким висновок стосовно властивостей розглянутої безлічі робиться на підставі характеристик декількох елементів. Використання дедукції дозволило М. М. Гернету здійснити перехід від загального до конкретного у вигляді необхідності зміни суспільного ладу країн, поліпшення умов праці, вирішення соціальних проблем та аграрних питань [2, с. 201]. Інший приклад використання дедуктивного методу ґрунтувався на впливі бідності, тяжких умов життя на прояві терору у вигляді скоєння вбивств політичних діячів. Так, у 1894 р. президент Франції М. Ф. С. Карно був вбитий у Ліоні італійським анархістом Казеріо, який обґрунтовував свій злочин зубожінням населення, голодом, відсутністю праці, житла [2, с. 201]. Водночас М. М. Гернет доводить обмеженість такого методу на прикладі ствердження, що оскільки бідність є одним з факторів злочинності, то населення бідних кварталів має схильність до скоєння злочинів. Як вказує В. Н. Сізова, М. М. Гернет одним із перших в російській кримінально-правовій літературі розробляв питання залежності злочинності від економічної структури суспільства, поєднуючи юридичний та соціологічний напрями [3]. У той істо-

ричний період дедуктивний метод широко використовувався представниками класичної школи, яка стояла на позиції посилення кримінальних покарань, доводила доцільність використання жорстких методів з метою залякування окремих членів суспільства. Практичним результатом використання такого підходу були пропозиції науковців стосовно необхідності збільшення термінів ув'язнення, використання тілесних покарань, збільшення кількості статей в законах, за якими передбачалося застосування смертної кари. Як зазначає російський дослідник П. О. Філіппов, в своїх працях М. М. Гернет доводив, що шибениця і в'язниця не можуть служити надійною основою правопорядку в суспільстві та з цієї причини дав назву одному з розділів свого дослідження «Кримінальне право майбутнього» [4, с. 27]. На думку вченого, використання дедуктивного методу призводить до розгляду права як абстрактної категорії без оцінки впливу на нього політичних, економічних, соціальних чинників. Такий підхід, як вказує вчений, приводить до переважання категорії форми над змістом, є формальним та позбавленим діалектичної складової.

Четвертим засобом пізнання, який використовувався М. М. Гернетом, був метод спостереження, який ґрунтувався на зборі емпіричних даних, отриманні достовірної інформації. Як приклад використання методу спостереження вчений наводить дані про результати експерименту доктора Вея, який вибрав серед арештантів 12 осіб, засуджених за крадіжки, підпали, грабежі, зґвалтування та інші тяжкі злочини до термінів покарання від 5 до 20 років. До цих людей д-р Вей застосував фізичне лікування, що полягало в купанні, масажі, гімнастиці, поліпшенні харчування та звільненні від робіт. Результати такого лікування вплинули на фізичний і моральний стан цих людей, змінили їх ставлення до вчинення злочину. На підставі спостережен-

ня за поведінкою цих людей вчений зробив висновок про можливість змінити у людей ставлення до злочинності, що є важливим кроком на шляху до їхнього перевиховання. Паралельно з цим М. М. Гернет застосує такий прийом, як екстраполяція, який дозволяє перенести отримані позитивні результати експерименту на практику. Метод добре підходить до соціологічних досліджень у сфері кримінального права, оскільки допомагає встановити причинно-наслідковий зв'язок між кількістю злочинів і низкою факторів. На початку ХХ ст. процес створення соціологічною наукою дослідницької методології знаходився в стадії свого формування. Виходячи з цього, М. М. Гернет використовував метод опитування в рамках застосування методу спостереження. Цей засіб пізнання був реалізований вченим шляхом анкетування, систематизації та аналізу відповідей на поставлені запитання. Аналогічним чином М. М. Гернет постійно використовував статистичний метод, за допомогою якого збиралася інформація стосовно кількості правопорушень та кількісних показників у вигляді віку, сімейного стану злочинців, цін на житло, хліб. Для реалізації цього методу велике значення мав збірник, підготовлений за наказом міністра юстиції Франції А. М. Геррі «Звіт про правосуддя з цивільних та кримінальних справ», який видавався з 1827 р.

В якості п'ятого методу наукового пізнання М. М. Гернет використовував позитивний метод, який був поширений в працях представників кримінально-антропологічної школи [2, с. 10]. У період кінця ХІХ – початку ХХ ст. метод мав риси еkleктизму, тому був складним конгломератом різних за своїм походженням ідей. Так, прихильники кримінально-антропологічної школи включали в нього збір даних за фізичними показниками злочинців. Представники соціологічного напрямку наполягали на використанні в рамках цього методу даних

статистики і різноманітного цифрового матеріалу. Вчені, які представляли класичний напрям, будували на його основі складну каральну систему, що ігнорувала вивчення особливостей особистості злочинця.

Як вказує М. М. Гернет, враховуючи широкий спектр підходів, суперечливість і еkleктичність даної системи, відомий німецький юрист, проф. Ф. Ліст запропонував схему використання цих п'яти методів. На першому етапі застосовувався логічний метод, що дозволяв визначити ознаки злочину і відповідне йому покарання. Другий етап дослідження рекомендувалося будувати на використанні позитивного методу, що дає можливість визначити причини конкретного злочину. На третьому етапі проф. Ф. Ліст пропонував за допомогою інших методів розробити «вчення про найбільш придатні» засоби боротьби зі злочинністю і будувати на його основі кримінальну політику держави [2, с. 26].

На основі проведеного у своїй монографії дослідження М. М. Гернет приходять до висновку щодо можливості виділення трьох методологічних підходів до визначення змісту науки кримінального права. Перший з них – класичний – роботи вчених догматичної школи, які базувалися на строго юридичному визначенні злочину і покарання. На їх думку, наука кримінального права повинна ґрунтуватися лише на факті злочину і не потребує результатів антропологічних та соціологічних досліджень. Представники цього напрямку вказували, що наука кримінального права не повинна з ними змішуватися, але не має відмовлятися від використання їх надбань для розкриття злочинів. Другий – наукові теорії, які вивчають кримінальний злочин з позицій кримінально-антропологічного підходу. Третій напрям – соціологічний підхід – будувався на доктринальних поглядах учених, на думку яких, наука кримінального права повинна ґрунтуватися лише на соціологічних дослідженнях.

Другим етапом дослідження стало визначення неявних прийомів, підходів, методів, використаних М. М. Гернетом. Це діалектичний метод, що був філософською основою робіт, за допомогою якого проводилося вивчення злочинності як явища, що супроводжує розвиток суспільства. Використання цього методу дало М. М. Гернету можливість розглянути у своїй монографії особливості історії кримінального права у вигляді процесу відмови від помсти та замінити її на сплату грошей, вплив класової нерівності на вид покарання та ін. [5, с. 2]. Науковець доводить наявність закономірності процесу поступового поширення злочинів від вищих до нижчих шарів суспільства [6, с. 232]. Так, першими отруйниками конкурентів були королі і правителі, які боролися з ними за престол, а пізніше у зв'язку зі спрощенням купівлі та виготовлення отрути цей злочин перейшов до низів суспільства. Іншим прикладом є підробка грошей, яка спочатку почала проводитися правителями, що випускали малоцінні монети і намагалися замінити ними повноцінні гроші. Загальновідомою є афера, скоєна урядом Московської Русі в часи правління Олексія Михайловича, який намагався замінити срібні монети мідними, що увійшло в історію під назвою «мідного бунту» і призвело до вбивства вищих царських посадовців. Згодом цей вид злочинів перейшов в нижчі верстви суспільства і став звичайним явищем практично всіх держав Європи, за скоєння якого в деяких країнах передбачалося жорстоке покарання у вигляді залиття гарячого свинцю у горло.

У своїх дослідженнях М. М. Гернет використовує метод пізнання, який сьогодні отримав назву моделювання, сутність якого полягає в побудові моделі для дослідження характерних рис соціального об'єкта. Так, вчений пропонує розглядати суспільство у вигляді піраміди, нижчий шар якої представлений «величезною масою людей», які підтримують конструкцію і стражда-

ють від тяжкості і гніту [2, с. 82]. Середина піраміди складається з більш заможних верств суспільства, які також знаходяться під тиском тих, хто знаходиться вище по ієрархічній системі, чинячи тиск на тих, хто знаходиться нижче. Особи, які перебувають на самій верхівці піраміди, не зобов'язані звітувати перед суспільством у своїх діях і приймають закони, що підтримують їх панування. Внутрішній стан піраміди характеризується постійною динамікою, тобто переходом людей з одних верств в інші та конфліктами, що призводять до скоєння злочинів. У результаті розгляду такої абстракції М. М. Гернет підсумовує, що зменшення кількості злочинів може бути досягнуто шляхом соціальних реформ та радикальним оновленням державного ладу. Це призведе до того, що соціальні зміни дозволять зменшити тиск усередині піраміди шляхом пропорційного перерозподілу навантаження в її різних частинах. Верхній шар піраміди буде представлений правителями держави, які приймають справедливі закони і повинні звітувати перед суспільством за свої дії.

Важливим елементом методології є принципи, яких треба дотримуватись при вивченні правових явищ, серед яких значне місце посідає принцип історизму, який вимагає розгляду всіх історичних фактів, явищ і подій відповідно до конкретно-історичних обставин у їх взаємозв'язку і взаємообумовленості. В своїх працях М. М. Гернет широко використовує цей принцип та вказує, що злочинність треба вивчати в її історичному розвитку, згідно зі стадіями виникнення, формування та становлення [6, с. 135]. Вчений, використовуючи історичний підхід, простежив динаміку видів злочинів і призначуваних за них покарань, починаючи від первісного суспільства до початку Першої світової війни. Так, у первісних людей при переході від скотарства до осілого способу життя з'являються бідні і багаті, а також полонені, звернені на рабів.

Найбільш поширеним злочинним діянням є крадіжка домашніх тварин, яку у стародавніх євреїв злодій повинен був сплатити абсолютну суму грошей, а в римському праві, за крадіжку вівці сплатити в чотири рази більше, ніж вартість вівці, у разі відсутності у вівці підлягав продажу в рабство, а за нього суми грошей становили вартість вкраденої тварини. Цікава та обставина, що в історичній критикували М. М. Гернет історичного підходу безпосереднього обґрунтування погоджуючись з М. М. Гернетом, що причинами злочинності є нерівність, експлуатація, а саме соціалізм буде тим фактором, який здатний ліквідувати злочинність [7, с. 615]. Іншим положенням М. М. Гернетом, з яким не погоджуються радянські ідеологи, було висновок вченого щодо попередження злочинності.

Використання М. М. Гернетом методів дослідження дозволило дійти до висновку щодо сутності поділу вчень про злочинність на класичний, антропологічний. На думку вченого, це було знайдено шляхом аналізу позитивного матеріалу в різних напрямів. Виходячи з цього розробив соціологічну теорію до складу якої включили поняття вільної поведінки, що пов'язані з перехід деяких видів злочинів з вищих шарів суспільства на його нижчі. Другим положенням теорії було дослідження впливу соціально-економічних умов на процес вчинення злочинів. Третє положення складової частини стосується причин на кількісний характер злочинності у вигляді: рівня життя

[с. 82]. Серед найбільш заможних також знаходяться вище яючи тиск на тих, юби, які перебу-раміди, не зобос-спільством закони, що під-утрішній стан постійною ди-людей з одних ми, що призво-результаті роз-М. Гернет підсу-ькості злочинів ком соціальних новленням дер-до того, що со-меншити тиск а пропорційно-ення в її різних міді буде пред-ажави, які при-повинні звіту-свої дії.

методології римуватись при ред яких значне ризму, який ви-х фактів, явищ гно-історичних у і взаємообу-М. М. Гернет дей принцип треба вивчати дно зі стадіями а становлення стовуючи істо-динаміку видів них покарань, о суспільства йни. Так, у пер-від скотарства вляються бідні рнені на рабів.

Найбільш поширеним злочином стає крадіжка домашніх тварин, птиць та зерна. Так, у стародавніх євреїв злодій, який вкрав вола, повинен був сплатити або віддати п'ять волів, за крадіжку вівці сплачувалися чотири вівці, у разі відсутності у злодія грошей він підлягав продажу в рабство, а з отриманої за нього суми грошей проводилася компенсація вартості вкраденого. Далі в своїй монографії вчений проводить історико-правове дослідження зміни видів злочинів в різних суспільних формаціях [6, с.10-12]. Цікава та обставина, що радянські вчені критикували М. М. Гернета за використання історичного підходу без марксистсько-ленінського обґрунтування. Так, І. І. Карпець, погоджуючись з М. М. Гернетом в тому, що причинами злочинності є соціальна нерівність, експлуатація людей, доводив, що саме соціалізм буде тим суспільним ладом, який здатний ліквідувати злочинність [7, с. 615]. Іншим положенням, сформульованим М. М. Гернетом, з яким погоджувалися радянські ідеологи, був теоретичний висновок вченого щодо розробки заходів попередження злочинності.

Використання М. М. Гернетом різних методів дослідження дозволило вченому дійти до висновку щодо недоцільності розподілу вчень про злочинність на три напрями: класичний, антропологічний та соціологічний. На думку вченого, істина може бути знайдена шляхом об'єднання всього позитивного матеріалу представників цих напрямів. Виходячи з цього, М. М. Гернет розробив соціологічну теорію злочинності, до складу якої включив гіпотезу наслідувальної поведінки, що пояснює поширення і перехід деяких видів злочинів з верхніх шарів суспільства на його нижчі верстви. Другим положенням теорії М. М. Гернета було дослідження впливу соціального середовища на процес вчинення злочинів. Третє положення складалося в дії соціальних причин на кількість скоєних злочинів у вигляді: рівня життя населення, освіти,

високих цін на хліб, незадовільних житлових умов, бідності. Четвертим фактором, характерним для історичного періоду початку ХХ ст., була наявність процесу декласації суспільства, пов'язана з переходом людей з одного класу до іншого.

За змістом статті можна зробити такі висновки:

I. В якості методологічної бази М. М. Гернетом використовувалися п'ять найбільш часто вживаних в той історичний період методів дослідження: логіки, індуктивний, дедуктивний, позитивний, спостереження. Логічний метод дозволив виявити закони і принципи, за якими йшов розвиток кримінального права та доводив безглуздість застосування жорстоких заходів покарання і тортур. За допомогою індуктивного методу був зроблений висновок про сутність злочину як соціальної закономірності та залежності від соціальних факторів. Показана обмеженість і формалізм дедуктивного методу, яким користувалися представники кримінально-антропологічної школи. Застосування позитивного методу включало в себе проведення порівнянь, експериментів, моделювань і дало можливість пояснити причини злочинності, а метод спостереження допоміг розробити систему заходів з її попередження.

II. У роботах вченого використовувався принцип історизму, який дав можливість розглянути історичну динаміку видів злочинів, виявити закономірності її переходу від одних шарів суспільства до інших. Наукові погляди М. М. Гернета не збігалися з позицією представників комуністичної ідеології, котрі критикували вченого за недостатнє використання ним марксистсько-ленінізму. На їх думку, побудова нового комуністичного суспільства повинна привести до зникнення цього небезпечного явища.

Завданням подальших досліджень є розгляд впливу методологічних підходів М. М. Гернета на розвиток радянської моделі соціології кримінального права.

Список використаної літератури

1. Бочкарева В. И. Становление и развитие социологии права в России (вторая половина XIX – нач. XX в.) // В. И. Бочкарева // Социология науки и технологий. – 2014. – Т. 5. – № 2. – С. 39-48.
2. Гернет М. Н. Социальные факторы преступности / М. Н. Гернет. – М. : Унив. тип., 1905. – 209 с.
3. Сизова В. Н. Некоторые вопросы эффективности уголовного законодательства в творческом наследии М. Н. Гернета / В. Н. Сизова // Вестник Нижегородской академии МВД России. – 2015. – № 1 (29). – С. 44-46.
4. Филиппов П. А. Профессор Гернет Михаил Николаевич : жизнь и научно-творческая деятельность / П. А. Филиппов. – М. : ИКД Зерцало-М, 2015. – 88 с.
5. Гернет М. Н. Уголовное право. Часть общая / М. Н. Гернет. – Херсон : Изд. Н. А. Хо-душина, 1913. – 204 с.
6. Гернет М. Н. Преступление и борьба с ним в связи с эволюцией общества / М. Н. Гернет / Избранные произведения. – М., 1974. Юридическая литература. – С. 203-358.
7. Карпец И. И. О теоретических концепциях М. Н. Гернета по проблемам преступности. – Там само. – С. 614-623.

Стаття надійшла до редакції: 20.10.2015.

Theoretical problems of crime survey (by the example of M. N. Gernet)

K. V. Kindyuk

The article deals with the features of the methods used by Michael Gernet in the studies of criminal law, which include: inductive, deductive logic, positive, observation. It is shown the usage by scientists the dialectical method and historical approach, which allowed to consider criminality as a social phenomenon related to specific reasons and historical conditions.

Keywords: criminal law, crime, Michael Gernet, methodology, sociological factors, historical approach.

Received: 20.10.2015.

Теоретические проблемы исследования преступности (на примере работ М. Н. Гернета)

К. В. Киндюк

В статье рассмотрены характерные черты методов, использованных М. Н. Гернетом в исследованиях уголовного права, к числу которых относятся: индуктивный, дедуктивный, логики, позитивный, наблюдения. Показано применение ученым диалектического метода и исторического подхода, которые позволили рассмотреть преступность как социальное явление, связанное с конкретными причинами и историческими условиями.

Ключевые слова: уголовное право, преступность, М. Н. Гернет, методология, социологические факторы, исторический подход.

Получено: 20.10.2015.

АКТ питан

законод інформ забезпе

У зв'язку з
ни до євр
демократи
ває велико
на адаптації українс
многодавства до між
Досвід проведення
в Україні засвідчив
давство про вибори
повідзе загальнопр
ним стандартам, не
організаторів виборі
на процесу та власне